

LR sveikatos reikalų komitetui  
El. paštas sveikrkt@lrs.lt

2021-11-21 Nr. SR-20211121-01  
į 2021-11-18 el. laišką

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ALKOHOLIO KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-857 17 IR 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-116 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ALKOHOLIO KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-857 2, 16, 17, 18, 18(1), 22, 28 IR 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-646**

Nacionalinė tabako ir alkoholio kontrolės koalicija (toliau – NTAKK) nepitaria alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 17 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-116 ir Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 2, 16, 17, 18, 18(1), 22, 28 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-646 (toliau – AKĮ pakeitimo projektai) esmei ir ragina išlaikyti esamą alkoholio kontrolės politikos reglamentavimą bei stiprinti mokslu grįstą ir ekonomiškai veiksmingų priemonių, kurios reikšmingai mažina bendrąjį alkoholio vartojimą ir sukeltą žalą, įgyvendinimą. Atkreipiame dėmesį, kad šį siekį nuosekliai palaiko ir daugybė svarbių šalies organizacijų, pasirašiusių kreipimąsi į LR Vyriausybę ir LR Seimą<sup>1</sup>. Europos Komisijos (toliau – EK) pateiktoje šalių narių sveikatos ataskaitoje (2019)<sup>2</sup> nurodoma, kad sveikatos priežiūros rezultatai Lietuvoje vis dar vieni prasčiausių ES: tikėtina gyvenimo trukmė gimstant daugiau nei penkeriais metais trumpesnė už ES vidurkį. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO), Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) ir EK ataskaitose pabrėžiama, kad alkoholis – vienas reikšmingiausių prastos sveikatos veiksnių, o gyvenimo būdo rizikos veiksniai, įskaitant alkoholio vartojimą, – daugiau nei pusės visų mirčių šalyje priežastis. Tarptautinės organizacijos pastebi, kad nors alkoholio vartojimas Lietuvoje tebėra didesnis nei daugelyje kitų ES šalių, tačiau pradėjus taikyti efektyvias alkoholio kontrolės politikos priemones jau pradėjo mažėti: 2016-2019 m. alkoholio suvartojimas tenkantis vienam suaugusiam vyresniam nei 15 metų Lietuvos gyventojui sumažėjo beveik 3 litrais, o tikėtina gyvenimo trukmė tuo pačiu laikotarpiu išaugo 1,6 metais (vyrų daugiau kaip 2 metais!).

Šalims, norinčioms sumažinti alkoholio daromą žalą, PSO rekomenduoja pirmiausia taikyti tris mokslu grįstas, ekonomiškai efektyviausias alkoholio kontrolės politikos priemones: didinti alkoholinių gėrimų kainą (mokesčius), mažinti alkoholinių gėrimų prieinamumą ir riboti alkoholio reklamą. Šios priemonės vadinamos „geriausiais pirkiniais“ („best buys“), nes jų veiksmingumas nedviprasmiškai įrodytas mokslo, o įgyvendinimo sąnaudos – mažos.

2020 m. pakartotas reprezentatyvus Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimas rodo, kad visuomenė vis labiau palaiko alkoholio kontrolės politikos priemones – ypač išigijimo amžiaus padidinimą, reklamos draudimą ir alkoholio pardavimo laiko trumpinimą. Didėja ir besikreipiančių pagalbos dėl priklausomybės ir suteiktų paslaugų apimtys<sup>3</sup>.

Siūlomi AKĮ pakeitimo projektai orientuoti į alkoholio prieinamumo didinimą bei alkoholio reklamos laisvinimą vienareikšmiškai prisidės didinant alkoholio vartojimą ir susijusią žalą. Mokslo

<sup>1</sup> <https://www.ntakk.lt/lietuvos-neyriausybybines-organizacijos-kreipesi-i-lrv-ir-seima-del-alkoholio-kontroles-politikos-testinumo/>

<sup>2</sup> State of Health in the EU. State of Health in the EU Lithuania Country Health Profile 2019

<sup>3</sup> Nuoroda internete: <https://ntakd.lrv.lt/lt/naujienos/lietuvos-gyventoju-nuomone-apie-vykdoma-alkoholio-kontroles-politika>.

tyrimai patvirtina – sutrumpinus prekybos alkoholiu valandas sumažėja užpuolimų ir hospitalizacijų skaičius<sup>4</sup>, kas labai svarbu šiuo sudėtingu pandeminiu laikotarpiu. Taip pat įrodyta, kad alkoholio reklama skatina vaikus pradėti vartoti alkoholį anksčiau, o jau vartojančius paauglius paskatina vartoti alkoholį intensyviau<sup>5,6,7,8</sup>. Alkoholio reklamos liberalizavimas, ypač elektroninėje erdvėje, sudarys sąlygas alkoholio pramonei išnaudoti reklamos išimtis bei apsunkins kontroliuojančių įstaigų veiklą, kai reikės vertinti galimus reklamos pažeidimus.

Atkreipiame dėmesį, kad šiuo metu veikianti alkoholio kontrolės politika padėjo reikšmingai sumažinti ne tik bendrą mirtingumą ir žalą sveikatai, bet ir vaikų bei jaunimo grupėse. Siekiant apsaugoti vaikus ir jaunimą, tvarią visų piliečių gerovę bei užtikrinti visuomenės sveikatos rodiklių gerėjimą, svarbu ne tik išlaikyti esamas alkoholio kontrolės priemones, bet ir nuosekliai jas stiprinti. Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatyme įtvirtintas principinis valstybės siekis mažinti bendrą alkoholio vartojimą. Šio rodiklio pokyčiai rodo kontrolės politikos rezultatą ir pasirinktų priemonių veiksmingumą. Nepritariame siūlomoms pakeitimams, nes veiksmingos alkoholio kontrolės politikos tęstinumas padėtų sparčiau siekti Lietuvos sveikatos strategijos tikslų, Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų, sumažinti nepateisinamai didelį vyrų ir moterų gyvenimo trukmės skirtumą bei pagerinti vaikų gyvenimo kokybę. Mokslo įrodymais grįsta alkoholio kontrolės politika – būtina priemonė siekiant sumažinti alkoholio daromą žalą žmogui, šeimai, bendruomenei ir visuomenei.

NTAKK aktyviai veikia psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir priklausomybių kontrolės, prevencijos ir pagalbos prieinamumo srityje. Šiuo metu vienijame 36 organizacijas nares. NTAKK jau beveik dešimtmetį atstovauja Lietuvai tarptautinėse organizacijose *World Federation Against Drugs (WFAD)*, *Smoke Free Partnership Coalition (SFP)*, *Framework Convention Alliance (FCA)*, *European Alcohol Policy Alliance (EUROCARE)*, *Nordic Alcohol and Drug Policy Network (NordAN)*, *European Center for Monitoring Alcohol Marketing (EUCAM)* ir kitose.

Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės  
koalicijos prezidentė

  
Nijolė Goštautaitė Midttun

<sup>4</sup> Nepal, Smriti, et al. "Effects of extensions and restrictions in alcohol trading hours on the incidence of assault and unintentional injury: systematic review." *Journal of studies on alcohol and drugs* 81.1 (2020): 5-23. <https://www.jsad.com/doi/abs/10.15288/jsad.2020.81.5>

<sup>5</sup> Advertising and Price Effects on Adolescent Drinking. Paper presented at the Biennial Conference of the Society for Research in Child Development, Minneapolis, MN, April 19-22, 2001).

<sup>6</sup> Henry Saffer, Dhaval Dave, NBER Working Paper No. 9676 Issued in May, 2003, NBER Program(s).

<sup>7</sup> Snyder LB, Milici FF, Slater M, Sun H, Strizhakova Y. Effects of alcohol advertising exposure on drinking among youth, Department of Communications Sciences and Center for Health Communication and Marketing, University of Connecticut, Storrs, CT 06269-1085, USA, 2006.

<sup>8</sup> Frogs Sell Beer: The Effects of Beer Advertisements on Adolescent Drinking Knowledge, Attitudes, and Behavior. Douglas A. Gentile et al. Paper presented at the Biennial Conference of the Society for Research in Child Development (April, 2001), Minneapolis, Minnesota.